

Örtünme Teknikleri

HERKES TARAFINDAN BİLİNİYOR OLMASI ETKİLEDİ

Ingres'in 'Grand Odalisque' ve 'Odalisque with a slave', Matisse'in 'Odalisque on a Turkish Sofa' ve Renoir'in ürettiği 'Sleeping Odalisque' ile 'Odalisque' yapıtlarını görsel olarak seçti Canan Şenol. Bu resimlerin herkes tarafından biliniyor olması seçim kriterleri arasındaydı. Şarkının sözlerini yine oryantalist dönemde yazılmış metinleri okuyarak yazmayı tercih etti. Hazırladığı da şarkıyı besteledi.

CANAN ŞENOL'UN YENİ SERGİSİ X-İST'TE AÇILDI

Türk Lokumu

Aktivist feminist bir sanatçı Canan Şenol (31), namı diğer Canan. Cinsiyet kavramı, kadın bedeni, kadının sanattaki yeri ve iktidarın onu nasıl gördüğüyle ilgili düşüncelerini anlatan eserler yapıyor. Tıpkı geçen hafta X-ist'te açılan Türk Lokumu'nda olduğu gibi. Son dönemde ağırlık verdiği yedi minyatür, 5 kanallı video enstalasyon ve bu videonun performans fotoğrafları görüldü.

Her birinde özellikle toplumsal iktidar-kadın bedeni arasındaki ilişkiyi, Batılıların Doğu kadınına nasıl gördüğünü anlatıyor, eleştiriyor. Serginin en dikkat çekici işlerinden video çalışmasında oryantalist dönemin simgesi haline gelmiş tabloları, özellikle odalık isimli tabloları yeniden canlandırıyor. "Türkiyeli bir sanatçı olarak cinsiyetçi bakış açısı ile üretilmiş sanat tarihindeki bu yapıtlara bir şey söylemesem içim rahat etmezdi açıkçası" diyor ve ekliyor "Her şeyi doğru ifade edebilmişsem, izleyici kadın bedeninin cinsel bir obje olarak görülmesi üzerine bir kez daha düşününce bilmiş olacak."

■ Deniz İNCEOĞLU
dinceoglu@hurriyet.com.tr

■ Nedir size göre Türk Lokumu?

- Dansöz imgesi! Batılıların gözünde oryantalist dönemde odalık imgesi hangi anlama geliyorsa, günümüzde odalık dansöz imgesi karşılıyor bana göre. Bu nedenle serginin ismini Türk Lokumu koymayı uygun buldum.

■ Dünyada 'Türk lokumu' tanımına bakışın nasıl olduğunu düşünüyorsunuz?

- Batılıların gözünde bir yandan özverili ve itaatkar, diğer yandan şehvetli, cinselliğe iştahlı, davetkar Doğulu kadın imgesi.

■ Serginizde hem bu tanımları hem de cinsiyetçi sanat tarihini eleştiren pek çok resimden oluşmuş video çalışması görüldü. Neye göre seçildi bu resimler?

- Evet, cinsiyetçi sanat tarihini eleştiren olan 5 kanallı bir video bu. Tamamında oryantalist dönemin simgesi haline gelmiş tabloları, özellikle odalık isimli tabloları yeniden canlandırıyorum. Her biri Batılı erkek ressam tarafından yapılmış, oldukça ünlü, sanat tarihi ile az buçuk haşır neşir olanların hemen tanıyacakları 'odalık' başlıklı resimler bunlar. Batılı erkek ressamların hiç görmedikleri Doğu'ya karşı ürettikleri fantezilerinin yansıması olan resimler.

İKTİDAR-KADIN BEDENİ İLİŞKİSİ PANOPTİKON METAFORUNA BENZİYOR

■ Ne tür değişimler yaptınız işlerde?

- Bu videolardaki odalıklar orijinal resimlere göre küçük farklılıklar taşıyor. Biri yelpaze tutmak yerine Judith Butler'ın 'Cinsiyet Belasım' okuyor. Diğeri bilgisayar ile sosyalleşiyor, bir diğeri modellik yapmaktan sıkılmış uykuluyor. Aralarından bir tanesi ise dans ediyor. Fonda da oryantalist üzerine ironik bir şarkı duyuyoruz. Önce oldukça erotik oryantalist bakışı onaylayan, daha sonra isyankar ve cinsiyetçi bakış açısına cevap niteliği taşıyan şarkı sözleri bunlar.

■ Tanıtımdaki açıklamada 'toplumsal

İktidar ve kadın bedeni arasındaki ilişkiyi konu ediniyor" denmiş. Nedir bu ilişki?

- Kadın bedeni üzerinde iktidarın tasarruf ve tahakküm yürütmesi şeklinde tanımlayabilirim. Aslında ben bunu panoptikon metaforuna çok benzetiyorum. Kısaca bahsedecek olursak, Jeremy

Bentham bir hapishane modeli hazırlıyor, bu modeldeki dairese yapının merkezinde yukarıdan aydınlatılan bir gözetleme kulesi var. Dairenin etrafında da mahkumların kaldığı hücreler bulunuyor. Mahkumlar sürekli izlendiklerini düşünüyorlar ama aydınlatılmadan dolayı gözetleme kulesinde kendilerini izleyenleri göremiyorlar. Dolayısıyla kendi kendilerinin gardiyanı oluyorlar ve bu şekilde bir çeşit otokontrol sağlanmış oluyor. Foucault bu panoptikon metaforununun hapishane, okul, akıl hastanesi gibi farklı mekânlarda geçerli olabileceğini söyler. Ben de sistemin gündelik hayatta aynen böyle işlediğini düşünüyorum. Toplum, aile, devlet, din gibi kurumların gözetiminde otokontrol

Canan Şenol'un X-ist'te açılan 'Türk Lokumu' sergisi 21 Ocak 2012'ye kadar görülebilir. Tel: 0212 291 77 84.

uyguluyoruz. Toplumsal iktidar, cinsiyet politikaları ile kadın bedeni üzerinde tahakküm kurarken bir kadın tanım yapıyor. Bu tanımda kadın özverili, itaatkar, iffetli olduğu kadar şehvetli, çekici ve cinselliğe iştahlı olarak tanımlanıyor. Birbiri ile çelişen iki tanımlanmış kadın kimliği arasında kadın bedeni üzerinden toplumsal cinsiyet politikaları uygulanıyor.

■ Peki, siz işlerinizde bu ilişkiyi nasıl eleştirip yansıtmaya çalıştınız?

- Oryantalist dönemde yapılan odalık resimlerinde panoptikon metaforunda bahsettiğim gibi benzer şekilde haremim simgesel şeffaflaşması söz konusu. Aydınlatma yoluyla harem duvarı yok oluyor, şeffaflaşıyor. Bu resimlerle haremim simgesel ihlaline, mahremiyetin ihlaline tanıklık ediyoruz. Resimler kadın bedenini betimleyerek Doğu üzerinde iktidar kurup, soyarak boyun eğdirip, röntgençilik aracılığıyla da sahip oluyor.

■ Günümüzde bu ilişki hangi konumda?

- Batı'nın Doğu üzerinde iktidarı sürdürdüğü Doğulu kadın imgesi de köle/dilber imgesi olarak varlığını sürdürecektir gibi gözüküyor. Batılıların gözünde türbanlı ya da çarşaflı Müslüman kadın imgesi, hâlâ köle/odalık çağrışımı yapıyor.

Kendi iradesi ile örtünmemiş, ezilmiş, özgür olmayan kadın gözü ile bakıyorlar Müslüman kadın bedenine. Alman sanatçı Olaf Metzler'in Viyana'da kamusal alanda sergilediği 'Turkish Delight/ Türk Lokumu' adlı, başı Türbanlı, vücudu çıplak heykeli bu duruma örnek verebiliriz. Bir yandan örtülü, bir yandan çıplak bir heykel tam da bahsettiğimiz Müslüman kadının köle/dilber fantezisinin uç bir örneği. Bu işin beni provoke ettiğini söylemem gerek. Aradan haylice vakit geçmesine rağmen projenin ilk temellerini bu işin görselini gördükten sonra yaptım.